कर्मणेति दैवदत्तैर्भोगैःसदाचारेणचयेयुक्तास्तेदांतास्तएवचमोदंते ॥ २१ ॥ नैष्कर्म्यंवाङ्मनःशरीराणांसर्वात्मनाअप्रवृत्तिःनिर्विकल्पकावस्था तत्रहेतुः ज्ञानतृप्तःश्रवणमननजेनापरोक्षज्ञानेनतृप्तःरागद्वेषशून्यः तत्रापिहेतुःजितेंद्रियः कालाकांक्षीसर्वत्रममताशून्यः ब्रह्मभूयायब्रह्मभावायकल्पतेयोग्योभवति ॥ २२ ॥ ब्रह्मभूयफलमाह शकुनीनामिति नतस्यप्राणाउत्क्रामंत्यत्रैवसमवनीयंतेब्रह्मैववसन्ब्रह्माप्ये

कर्मणाचरितंपूर्वंसद्भिराचरितंचयत् ॥ तदेवास्थायमोदंतेदांताःशमपरायणाः ॥ २१ ॥ नैष्कर्म्यंवासमास्थायज्ञानतृप्तोजितेंद्रियः ॥ कालाकांक्षीचरँल्लोकेब्रह्मभूयायकल्पते ॥ २२ ॥ शकुनीनामिवाकाशेपदंनैवोपलभ्यते ॥ एवंप्रज्ञानतृप्तस्यमुनेर्वर्त्मनदृश्यते ॥ २३ ॥ उत्सृज्यैवगृहान्यस्तुमोक्षमेवाभिमन्यते ॥ लोकास्तेजोमयास्तस्यकल्पंतेशाश्वतादिवि ॥ २४ ॥ इतिश्रीमहाभारतेउद्योगपर्वणियानसंधिपर्वणिविदुरवाक्येत्रिषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६३ ॥ ॥ ७ ॥ विदुरउवाच शकुनीनामिहार्थायपाशंभूमावयोजयत् ॥ कश्चिच्छाकुनिकस्तातपूर्वेषामितिशुश्रुम ॥ १ ॥ तस्मिंस्तौशकुनौबद्धौयुगपत्सहचारिणौ ॥ तावुपादायतंपाशंजग्मतुःखचरावुभौ ॥ २ ॥ तौविहायसमाक्रांतौदृष्ट्वाशाकुनिकस्तदा ॥ अन्वधावदनिर्विण्णोयेनयेनस्मगच्छतः ॥ ३ ॥ तथातमन्वधावंतंमृगयुंशकुनार्थिनं ॥ आश्रमस्थोमुनिःकश्चिद्ददर्शाथकृताह्निकः ॥ ४ ॥ तावंतरिक्षगौशीघ्रमनुयांतंमहीचरं ॥ श्लोकेनानेनकौरव्यपप्रच्छसमुनिस्तदा ॥ ५ ॥ विचित्रमिदमाश्चर्यंमृगहन्प्रतिभातिमे ॥ प्लवमानौहिखचरौपदातिरनुधावसि ॥ ६ ॥ शाकुनिकउवाच पाशमेकमुभावेतौसहितौहरतोमम ॥ यत्रवैविवदिष्येतेतत्रमेवशमेष्यतः ॥ ७ ॥ विदुरउवाच तौविवादमनुप्राप्तौशकुनौमृत्युसंधितौ ॥ विगृह्यचसुदुर्बुद्धीपृथिव्यांसंनिपेततुः ॥ ८ ॥ तौयुध्यमानौसंरब्धौमृत्युपाशवशानुगौ ॥ उपसृत्यापरिज्ञातोजग्राहमृगहातदा ॥ ९ ॥ एवंयेज्ञातयोर्थेषुमिथोगच्छंतिविग्रहं ॥ तेऽमित्रवशमायांतिशकुनाविवविग्रहात् ॥ १० ॥ संभोजनंसंकथनंसंप्रश्नोथसमागमः ॥ एतानिज्ञातिकार्याणिनविरोधःकदाचन ॥ ११ ॥ येस्मकालेसुमनसःसर्वेवृद्धानुपासते ॥ सिंहगुप्तमिवारण्यमप्रधृष्याभवंतिते ॥ १२ ॥ येर्थेसंततमासाद्यदीनाइवसमासते ॥ श्रियंतेसंप्रयच्छंतिद्विषद्भ्योभरतर्षभ ॥ १३ ॥

तीतिश्रुतेर्ब्रह्मविदोऽनुपाख्यंरूपंगतस्यगगनवद्विश्वव्यापिनोगत्यभावात्स्वर्गिणामिवतस्यमार्गोनदृश्यते ॥ २३ ॥ केवलसंन्यासात्क्रममुक्तिस्थानमाह उत्सृज्येति मोक्षंमोक्षाश्रमंशाश्वताःपुनरावृत्तिशून्याः ॥ २४ ॥ इतिउद्योगप० नैलकंठीयेभारतभा० त्रिषष्टितमोऽध्यायः ॥ ६३ ॥ ॥ ७ ॥ दमस्यश्रैष्ठ्यंप्रतिपाद्यादांतयोःकलहंकुर्वतोर्द्वयोरपिनाशइतिप्रतिपादयन्नाख्यायिकामुखेनाह शकुनीनामिति पूर्वेषांमुख्यात् ॥ १ ॥ २ ॥ विहायसंव्योम ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ अमित्रेतिछेदः ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥

Digitized by Google